

Navodila za udeležence

Demografski podatki

Kateri je vaš materni (prvi) jezik? (ta izbira jih bo usmerila na celotno študijo v njihovem maternem jeziku).

Povejte nam nekaj o sebi.

Prosimo, izberite svoj spol: moški, ženski, drugi, ne želim odgovoriti

Katerega leta ste bili rojeni? Prosimo, vpišite štirimestno številko leta:

Prosimo, izberite svojo stopnjo izobrazbe: nedokončana osnovna šola, osnovna šola, poklicna srednja šola, gimnazija, višja šola, visoka šola, univerzitetna diploma, magisterij znanosti, doktorat znanosti.

Naloga semantičnega proženja:

Ta poskus se ukvarja s tem, kako ljudje obdelujejo besede. Prosili vas bomo, da si ogledate besede, ki bodo predstavljene na sredini zaslona ter ocenite, ali so besede obstoječe ali neobstoječe besede slovenskega jezika. Če na zaslonu preberete besedo, ki jo prepoznate (npr. **MRAZ**), pritisnite tipko za pravo besedo. Če je beseda na zaslonu ne prepoznate, (npr. **BOPLO**), pritisnite drugo tipko za neobstoječo besedo. Med vajo vam bomo posredovali povratne informacije. Prosimo vas, da se odzovete čim hitreje in pri tem ostanete natančni. Za odgovor na vsako besedo imate na voljo pet sekund. Pritisnite **PRESLEDNICO**, če želite preizkusiti nekaj besed za vajo.

Za pravo besedo pritisnite tipko, za lažno besedo pa drugo tipko. (Prikazano med nalogo, pri kateri so na zaslonu prikazane besede).

Odlično vam gre! Ne pozabite, da morate za prave besede uporabljati tipko, za lažne besede pa drugo tipko. Zdaj boste začeli s pravo nalogo. Ne pozabite, da morate pri tem čim hitreje priti do pravilnega odgovora. V tem delu ne boste videli povratnih informacij. Če želite nadaljevati, pritisnite **PRESLEDNICO**. (prikazano po vaji in pred praviimi preizkusi).

Na tem zaslonu si vzemite kratek odmor. Ko boste pripravljeni nadaljevati, lahko pritisnete **PRESLEDNICO**. (prikazano po vsakih 50-100 parih za preprečevanje utrujenosti).

Zahvaljujemo se vam, da ste opravili prvi del poskusa. Na naslednjem zaslonu boste ocenili besede po nekaterih njihovih lastnostih, da bi nam pomagali izmeriti, kako te besede razumejo govorci. (prikazan bo spodnji naključni del).

Naloga s pomenom besed: (McRae et al., 2005)

V tej nalogi želimo izvedeti, kako ljudje berejo besede glede na njihov pomen. Dopišite značilnosti besede, ki se jih spomnite. Primeri različnih vrst značilnosti so: kako izgleda, zveni, diši, čuti, ali kakšen okus ima; iz česa je narejena; za kaj se uporablja; in od kod prihaja. Tukaj je primer:

raca: je ptica, je žival, leti, se seli, nese jajca, kvaka, plava, ima krila, ima kljun, ima noge, ima perje, živi v ribnikih, živi v vodi, ljudje jo lovijo, je užitna.

Ta vprašalnik izpolnite razmeroma hitro, vendar poskusite navesti vsaj nekaj lastnosti za vsako besedo. Najlepša hvala za izpolnitev tega vprašalnika.

Naloga o starosti ob usvojitvi: (Kuperman et al., 2012)

Navedite (v letih), pri kateri starosti ste usvojili vsako od besed na seznamu. Približna starost je dovolj za to oceno. Če ne poznate pomena besede, pritisnite tipko **X**. Z "usvojitvijo besede" mislimo na starost, pri kateri bi razumeli to besedo, če bi jo nekdo uporabil pred vami, TUDI ČE JE TAKRAT NISTE uporabljali, brali ali pisali.

Naloga o konkretnosti: (Brysbaert et al., 2014)

Nekatere besede se nanašajo na stvari ali dejanja v resničnosti, ki jih lahko neposredno doživimo z enim od petih čutil. Te besede imenujemo konkretne besede. Druge besede se nanašajo na pomene, ki jih ni mogoče neposredno doživeti, vendar jih poznamo, ker lahko pomene opredelimo z drugimi besedami. To so abstraktne besede. Med obema skrajnostima so še druge besede, ki jih lahko do neke mere doživimo, poleg tega pa se pri njihovem razumevanju zanašamo na jezik. Z uporabo petstopenjske ocenjevalne lestvice od abstraktnega do konkretnega pomena vsake besede označite, kako konkreten je njen pomen za vas. Konkretna beseda ima višjo oceno in se nanaša na nekaj, kar obstaja v resničnosti; lahko jo neposredno doživite s svojimi čutili (vonj, okus, dotik, sluh, vid) in dejanji, ki jih izvajate. Besedo najlažje razložite tako, da nanjo pokažete ali jo demonstrirate (npr. za razlago besede "sladko" lahko nekomu naročite, naj poje sladkor; za razlago besede "skok" lahko preprosto skočite ali pa ljudem pokažete posnetek, v katerem nekdo skače gor in dol; za razlago besede "kavč" lahko pokažete na kavč ali pokažete sliko kavča). Abstraktna beseda ima nižjo oceno in se nanaša na nekaj, česar ne morete neposredno izkusiti s svojimi čutili ali dejanji. Njen pomen je odvisen od jezika. Najlažje jo razložimo tako, da uporabimo druge besede (npr. ni preprostega načina, kako pokazati 'pravičnost'; lahko pa razložimo pomen te besede tako, da uporabimo druge besede, ki zajamejo dele njenega pomena). Ker zbiramo vrednosti za vse besede v slovarju (skupaj jih je več kot 60 tisoč), boste v nalogi naleteli na različne vrste besed, ali celo posamezne črke. Vedno pomislite na to, kako konkreten (na izkušnjah temelječ) je pomen besede za vas. Po vsej verjetnosti boste naleteli na več besed, ki jih ne poznate dovolj dobro, da bi lahko podali uporabno oceno. To je informativno tudi za nas, saj želimo v svoji raziskavi uporabljati le besede, ki jih ljudje poznajo. Morda bomo vključili tudi eno ali dve lažni besedi, ki jih ne morete poznati. Kadar besede ne poznate, to označite s črko N (ali n).

Prosimo vas torej, da uporabite petstopenjsko ocenjevalno lestvico od abstraktnega do konkretnega in uporabite črko N, kadar besede ne poznate dovolj dobro, da bi lahko podali odgovor.

Abstraktno (na podlagi jezika)

Konkretno (na podlagi izkušenj)

1

2

3

4

5

N = te besede ne poznam dovolj dobro, da bi jo lahko ocenil/a.

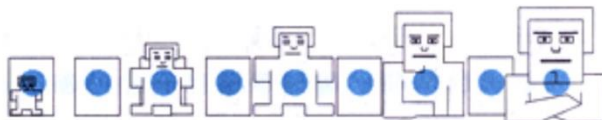
Naloga o valenci, vznemirjenosti in dominantnosti: (Bradley & Lang, 1999)

valenca

vzburljivost

dominantnost

V študiji, ki jo izvajamo danes, preučujemo čustva in odziv ljudi na različne vrste besed.

Ta niz figur imenujemo SAM, s pomočjo teh figur pa boste ocenili, kako ste se počutili ob branju posamezne besede. SAM prikazuje tri različne vrste čustev: sreča proti nesreči, vznemirjenost proti umirjenosti in nadzorovano proti nadzorujočemu. Te lestvice boste uporabili za vse tri ocene za vsako besedo, ki ste jo prebrali. Upoštevajte, da je vsako od treh razponov čustev razporejeno po drugi lestvici. Na levi strani je prikazana lestvica sreča-nesreča, ki sega od nasmeha do žalosti. Na eni skrajni točki te lestvice ste srečni,

zadovoljni, polni upanja. Ko se počutite popolnoma srečni, to označite tako, da izberete 1 na levi strani. Na drugi strani lestvice se počutite popolnoma nesrečni, razdraženi, nezadovoljni, melanholični, obupani ali dolgočasni. Če se počutite popolnoma nesrečni, to označite tako, da izberete 9 na desni strani. Številke omogočajo tudi opisovanje vmesnih občutkov zadovoljstva, tako da izberete katero koli vrednost na sredini. Če se počutite popolnoma nevtrarno, niti srečno niti žalostno, izberite vrednost 4 na sredini.

Lestvica vznemirjenosti ali umirjenosti je druga vrsta občutkov, ki je prikazana tukaj. Na eni skrajni točki te lestvice ste stimulirani, vznemirjeni, besni, nervozni, zelo razgreti ali vzburljeni. Ko se počutite popolnoma vzburljeni, izberite 1 na levi strani. Zdaj si oglejte drugo skrajno točko lestvice vzburljenost-pomirjenost, ki je povsem nasprotno občutje. Tu bi se počutili popolnoma sproščeno, mirno, leno, dolgočasno, zaspano ali nezburljeno. Z izbiro 9 na desni strani označite, da se počutite mirno. Podobno kot pri lestvici sreča-nesreča lahko vmesne stopnje vznemirjenosti ali umirjenosti predstavite tako, da izberete katero koli drugo številko. Če niste niti vznemirjeni niti mirni, izberite 4 na sredini.

Zadnja lestvica občutkov, ki jo boste ocenili, je, ali ste se počutili nadzorovane ali dominantne. Na eni strani lestvice so občutki, ki jih označujemo kot popolnoma nadzorovane, pod vplivom, oskrbljene, osuple, podrejene ali vodene. Z izbiro 1 na levi strani označite, da se počutite nadzorovane. Na nasprotnem koncu te lestvice bi izbrali 9, če se počutite popolnoma dominantno, vplivno, pomembno, avtonomno ali kontrolirajoče. Če se počutite dominantno, lahko to označite tako, da izberete 9 na desni strani. Upoštevajte, da je številka velika, če menite, da vi kontrolirate situacijo, in majhna, če se počutite pod nadzorom. Če se ne počutite niti pod nadzorom niti nadzorovani, izberite številko 4.

Prosimo, da delate s hitrim tempom in ne porabite preveč časa za razmišljanje o vsaki besedi. Ocene raje oblikujte na podlagi svojega prvega in takojšnjega vtisa ob prebiranju besede.

Naloga o poznavanju: (Gilhooly & Logie, 1980)

S tem poskusom ugotavljamo, kako pogosto se srečujete z določenimi besedami. Dobili boste seznam besed in za vsako od njih boste morali oceniti, kolikokrat ste se z njo srečali, tako da boste preprosto zapisali številko na lestvici od 1 do 7. Na tej lestvici številka 1 pomeni "NIKOLI", kar pomeni, da besede še nikoli v življenju niste videli, slišali ali uporabili; številka 2 pomeni "REDKO", kar pomeni, da ste besedo že vsaj enkrat videli, slišali ali uporabili, vendar le redko; in tako naprej do številke 7, ki pomeni "zelo pogosto", kar pomeni, da ste besedo videli, slišali ali uporabili skoraj vsak dan svojega življenja.

Ne vznemirjajte se, če nekaterih besed ne morete definirati. Enostavno ocenite vsako od njih glede na to, kolikokrat ste prišli v stik z njo, ne glede na njen pomen. Nekatere besede ste morda uporabili ali slišali pogosteje, kot ste jih videli. Lahko pa so tudi druge besede, ki ste jih videli pogosteje, kot ste jih uporabili ali slišali. V takšnih primerih besedo vedno ocenite z najvišjo oceno od vseh treh. Na primer, besedno zvezo "na zdravje" verjetno pogosto uporabljate ali slišite, vendar je morda še nikoli niste videli v tiskani obliki. V tem primeru bi besedno zvezo "na zdravje" ocenili kot »POGOSTO« in zapisali številko 6.

Pojdite na seznam besed in jih začnite ocenjevati s svojo hitrostjo. To ni "hitrostni" eksperiment, na voljo imate dovolj časa za zaključek. Po drugi strani pa za vsako besedo ne porabite preveč časa. Pomembno je, da ste čim natančnejši. Pri ocenjevanju bodite čim bolj iskreni. Veliko besed v tem poskusu je zelo redkih, zato ni pričakovati, da ste se srečali z vsemi. Zato jih ocenite po svojih najboljših močeh.

Naloga ikoničnosti:

Pri tej nalogi želimo izvedeti, kako ikonične so besede po vašem mnenju. Za nekatere besede velja, da so ikonične; beseda zveni podobno temu, kar pomeni. Na primer, haha zveni kot zvok, ki se sliši, ko se smejite. Morda bi lahko uganili njen pomen, tudi če ne bi poznali jezika. Druge besede sploh niso ikonične; na primer, besedi »občasno« ali »pogosto« sploh ne zvenita podobno njunemu pomenu. Če ne bi poznali jezika, ne bi mogli uganiti njihovega pomena. Za vsako besedo, ki jo boste videli, na lestvici od 1 do 7 ocenite, kako ikonična se vam zdi, pri čemer 1 pomeni, da sploh ni ikonična, 7 pa, da je zelo ikonična. Preden jih ocenite, besede izgovorite na glas. Na primer: haha je zelo ikonična in bi jo ocenili s 7; drevo sploh ni ikonično in bi ga ocenili z 1. Besede, ki so po ikoničnosti vmesne, je treba ustrezno oceniti med obema skrajnostma, na primer s 3 ali 4.

Če ne poznate pomena besede, vpišite X. Delajte dokaj hitro, vendar bodite pri ocenjevanju čim bolj natančni. Uporabite celoten razpon števil, od 1 do 7; hkrati se ne obremenjujte s tem, kako pogosto uporabljate določeno število, če ste pri ocenjevanju pošteni.